

کد خبر: ۱۱۲۷۶۸

سه شنبه ۵ دی ۱۳۹۶ - ۱۸:۴۰

رونمایی از گزارش تحولات و وضعیت جمعیت در ایران

صدای پای سال خوردگی

گزارش «تحولات و وضعیت جمعیت در ایران» با حضور دکتر حسام‌الدین آشنا مشاور رئیس‌جمهور و رئیس مرکز بررسی‌های استراتژیک و دکتر محمدجلال عباسی شوازی استاد گروه جمعیت‌شناسی دانشگاه تهران، ظهر امروز مورخ ۵ دی‌ماه ۱۳۹۶ در تالار تدبیر مرکز بررسی‌ها رونمایی شد.

گزارش تحولات و وضعیت جمعیت در جمهوری اسلامی ایران توسط مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری و موسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور و با همکاری دانشگاه تهران، موسسه ملی تحقیقات سلامت و انجمن جمعیت‌شناسی ایران در ۸ فصل تهیه و تدوین شده‌است.

دکتر آشنا: ایران باید در ایران مطالعه شود

پیش از رونمایی این گزارش، دکتر حسام‌الدین آشنا مشاور رئیس‌جمهور با اشاره به گزارش بنیاد کارنگی درباره تحولات جمعیتی ایران در روز جمعه مورخ ۱ دی‌ماه ۱۳۹۶، این سوال را طرح کرد که چرا بنیاد کارنگی باید چنین گزارشی را منتشر کند. رئیس مرکز بررسی‌های استراتژیک افزود: ایران در سطح بین‌المللی یک هدف مطالعاتی است. وظیفه ما این است که از موسسات حرفه‌ای و تخصصی که مطالعات بومی و اصلی را انجام می‌دهند، حمایت کنیم؛ چرا که ایران باید در ایران و توسط ایرانیان شناخته و مطالعه شود.

دکتر آشنا با اشاره به تاثیر جمعیت‌شناسی بر سیاست‌های جمعیتی گفت: داده‌های غلط می‌تواند منجر به سیاست‌های غلط و ایجاد خطرات جدی برای نسل بعدی شود.

دکتر عباسی: هدف گزارش، تحقق سیاست‌های کلی جمعیت است

دکتر عباسی رئیس موسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور نیز ضمن قدردانی و تشکر از مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست‌جمهوری بخاطر حمایت و همکاری در تدوین گزارش تحولات جمعیتی ایران، این گزارش را گامی در جهت تحقق سیاست‌های کلی جمعیت ابلاغی مقام معظم رهبری دانست و گفت: تلاش کردیم با توجه به اهمیت موضوع جمعیت و استراتژیک بودن آن، به صورت تخصصی و علمی، به سیاست‌های درست و پایداری برای جمعیت برسیم.

استاد جمعیت‌شناسی دانشگاه تهران پیام‌های سیاستی این گزارش را پویایی و چندوجهی بودن جمعیت، رابطه متقابل تغییرات و سیاست‌های جمعیتی دانست و موفقیت سیاست‌های جمعیتی را در گرو درک عمیق پویایی‌ها و تحولات جمعیت، نگرش واقع‌بینانه در برنامه‌ریزی‌ها، همکاری بین‌بخشی، اختصاص بودجه کافی، اجرای بهنگام، ارزیابی دقیق و برنامه‌ریزی پایدار معرفی کرد.

پس از صحبت‌های دکتر آشنا و دکتر عباسی از گزارش تحولات جمعیت در ایران رونمایی شد و دو نسخه کامل و خلاصه گزارش در اختیار حاضران و نمایندگان رسانه‌ها قرار گرفت.

گزارشی از تحولات فرزندآوری و باروری در ایران

پس از مراسم رونمایی، دکتر میمنت حسینی چاوشی محقق و جمعیت‌شناس در دانشگاه ملی استرالیا به ارائه پژوهشی درباره تحولات فرزندآوری و باروری در ایران پرداخت. دکتر چاوشی با اشاره به اینکه حدود ۵۰ درصد زنان ایرانی تا ۲۲ سال اولین فرزند خود را به دنیا می‌آورند گفت: با گذشت زمان بی‌فرزندگی به دلیل عدم ازدواج افزایش یافته و بی‌فرزندگی در عین ازدواج کردن کاهش یافته است. دکتر چاوشی افزود: باروری در بازه ۵ ساله اخیر روند افزایشی داشته و حدود ۲ درصد بوده که همان سطح جانشینی است. این افزایش ناشی از جبران باروری به تاخیر افتاده در سال‌های گذشته است.

وی تعداد فرزندان زنان ایرانی را تقریباً در وضعیت متعادلی دانست و گفت: تقریباً ۳۲ درصد تک‌فرزند، تقریباً ۳۲ درصد ۲ فرزند و تقریباً ۳۲ درصد ۳ فرزند دارند. در نهایت می‌توان گفت برخلاف برخی سخنان غیرمستند و غیرعلمی در ایران بحران جمعیتی در بحث باروری نداریم و نرخ باروری در همان حد سطح جانشینی است.

دکتر چاوشی کاهش فرزندآوری را بیشتر ناشی از عدم ازدواج دانست و بیان داشت: ناباروری و یا عدم تمایل به فرزندآوری تأثیری در کاهش فرزندآوری ندارد. به همین دلیل باید سیاست‌های تسهیل ازدواج و فرزندآوری توسط دولت اجرا شود. وی افزود: میزان باروری کل در ایران در سال ۱۳۸۵ به حدود ۱.۹ فرزند و در سال ۱۳۹۰ به حدود ۱.۸ کاهش یافت اما برخی آن را پایین‌تر از سطح واقعی یعنی در حدود ۱.۵ و حتی ۱.۳ فرزند برآورد کردند که غیرواقعی بود. حتی با استناد به مطالعات مقطعی (نه نسلی) نتیجه گرفته شد که در صورت تداوم این روند پایین باروری، جمعیت با رشد منفی و حتی انقراض تدریجی نسل روبرو خواهد شد. این نگرانی‌ها با واقعیت همخوانی نداشت.

جمعیت‌شناس دانشگاه استرالیا با اشاره به نتایج اولیه سرشماری ۱۳۹۵ درباره افزایش جمعیت ۰ تا ۴ ساله گفت: چنین روندی حاکی از روند افزایشی میزان باروری کل در پنج سال اخیر است. بنابراین با توجه به روند باروری در سال‌های اخیر و نیز با در نظر داشت الگوی فرزندآوری پیش‌بینی می‌شود در صورت عدم تغییر سن ازدواج سطح فعلی باروری تا دهه آینده تغییر اندکی داشته باشد. وی افزود: نکته مهم این است که حتی تداوم سطح فعلی باروری در سطح جانشینی به معنای دستیابی به رشد جمعیتی صفر یا منفی در آینده نزدیک نیست و با توجه به اینکه نسل متولدین بعد از انقلاب

هنوز در سنین باروری به سر می‌برند و باروری خود را تکمیل نکرده‌اند، در دهه‌های آینده نیز جمعیت با رشد مثبت افزایش خواهد یافت.

دکتر میمنت حسینی چاوشی یکی از تغییرات رفتارهای باروری در سال‌های اخیر را تاخیر در فرزندآوری دانست و گفت: این رفتار باعث شده تعداد فرزندان به دنیا آمده زنان در سنین ۲۵ تا ۲۹ ساله کاهش یابد و همین امر به گرایش جامعه به پدیده بی‌فرزندگی یا تک‌فرزندگی تعبیر شده است که درست نیست. این صرفاً تاخیر در فرزندآوری است نه گرایش به بی‌فرزندگی. وی افزود: اعلام شیوع بی‌فرزندگی و تک‌فرزندگی در جامعه عموماً بر اساس نتایج تحقیقات نمونه‌ای بوده است که قابلیت تعمیم ندارند و یا اینکه بر مبنای تحلیل مقطعی از داده‌های موجود بوده است که این نتایج نیز با اشکال همراه است.

این جمعیت‌شناس با اشاره به افزایش بی‌فرزندگی در گروه‌های سنی جوان‌تر دلیل این موضوع را ناشی از تاخیر در فرزندآوری دانست و گفت: ممکن است بسیاری از زنان بدون فرزند بخواهند در آینده فرزندآوری را تجربه کنند. وی افزود: میزان باروری در سال ۱۳۹۰ در نقاط شهری ۱.۷ و در نقاط روستایی ۲.۱ فرزند بوده که بیانگر به حداقل رسیدن تفاوت‌های روستایی-شهری باروری در ایران است.

دکتر چاوشی علت عمده تحولات باروری و به ویژه کاهش میزان باروری سنی در سه دهه اخیر در ایران را تابع شرایط و تغییرات سیاسی-اقتصادی و توسعه اجتماعی و سلامت دانست و گفت: ناامنی اقتصادی حاکم بر جامعه منجر به برآورده نشدن آمال و آرزوهای اقتصادی خانواده‌ها گردیده و در نتیجه امکانات لازم برای دستیابی به تعداد بیشتر فرزند برای خانواده‌ها مقدور نیست.

دکتر چاوشی در جمع‌بندی مباحث خود گفت: بررسی‌های اخیر حاکی از این است که قصد و نیت فرزندآوری زنان همچنان تداوم دارد و تعداد فرزندان ایده‌آل آنان بیش از دو فرزند است. به دلیل ساختار جوان جمعیتی و حضور نسل متولدین دهه ۱۳۶۰ در سنین باروری، در سال‌های آینده تعداد موالید هرچند رو به کاهش ولی همچنان رشد مثبت جمعیت را تضمین خواهد کرد.

در پایان لازم است ذکر شود گزارش تحولات و وضعیت جمعیت در ایران در ۸ فصل تحولات جمعیت در بستر اقتصادی-اجتماعی ایران، تحولات باروری و فرزندآوری، تحولات ازدواج و خانواده، وضعیت مرگ و میر و سلامت، مهاجرت داخلی و شهرنشینی، ایران در بستر مهاجرت‌های بین‌المللی، تغییرات ساختار سنی جمعیت و جمعیت، منابع و محیط‌زیست، تهیه و تدوین شده است.

متن کامل گزارش تحولات جمعیت در ایران و نیز خلاصه مدیریتی این گزارش، از لینک زیر قابل دانلود است.